

På grund af det anförda hemställer jag,

att Riksdagen måtte för sin del besluta sådan författning, hvarigenom åt egare af skattefrälseräntor lemnas förnyadt tillfälle tills vidare och intill dess annorledes förordnas att på i författningen bestämda vilkor få räntorna inlösta af staten.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles.

Stockholm den 27 januari 1900.

L. P. Mallmin.

N:o 69.

Af herr **A. Th. Carlheim-Gyllenskiöld**, *om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående inrättande vid flera af rikets anstalter för sinnessjukas vård af afdelningar för patienter, tillhörande 1:sta betalningsklassen.*

Otillräckligheten af platserna på statens anstalter för sinnessjuka har länge varit känd och erkänd. Riksdagen har också så godt som årligen under en följd af år anslagit medel för uppförande af nya anstalter eller utvidgning af äldre. Äfven af innevarande Riksdag äskar Kongl Maj:t anslag för påbörjande af en ny sinnessjukvårdanstalt på icke mindre än 1000 sängar.

Det är dock anmärkningsvärdt, att man härvid litet eller intet tänkt på den kategori af sjuka, som på hospitalen hänföres till 1:sta betalnings-

klassen, d. v. s. sådana, som å särskild afdelning hafva enskildt rum samt kost efter särskild utspisningsstat och för hvilka *betalas hela kostnaden* för vård och underhåll. Allt sedan Lunds hospital 1879 öppnades, har icke någon ny plats på rikets hospital tillkommit för patienter af ifrågavarande klass. Och likväl hafva sedan dess tillkommit Kristinehamns hospital med 300 sängar, Lunds asyl med 836, Piteå hospital och asyl med 300, Vadstena asyl med 400 samt Upsala asyl med 800, hvarjemte Nyköpings hospital utvidgats med omkring 70 sängar. Sammanlagdt omkring 2,700 sängplatser för patienter tillhörande 2:dra och 3:dje betalningsklasserna hafva således inrättats, utan att samtidigt en enda plats tillkommit för 1:sta klassen. Också finnes på samtliga hospitalen och asylerna för sinnessjuka allenast 122 platser (76 för män och 46 för kvinnor) för första klassen eller blott 2,8 % af platserna för alla klasserna tillsammans, hvilka enligt öfverstyrelsens öfver hospitalen underdåniga berättelse för år 1897 (sid. 7) äro 4,271, hvartill numera komma de 800 platserna på den nyss färdiga asylen i Upsala samt eventuellt de 1,000 sängarna i den föreslagna asylen vid Venersborg. Efter dess fullbordande skulle platserna blifva 6,071 och proportionen af platser för 1:sta klass allenast 2 % af hela antalet.

Utaf ofvannämnda 122 platser för patienter i 1:sta klassen äro enligt sakkunniges uppgift ett relativt stort antal af mindre tillfredsställande beskaffenhet. På Vexjö hospital, der jag haft särskild anledning att inhemta kännedom om förhållandet, äro de små afdelningarna för resp. män och kvinnor af 1:sta klassen belägna 2 trappor upp och hvar för sig afbrutna af en större vind, som i hög grad försvårar afdelningarnas öfvervakning och användbarhet. I Vadstena läser 1:sta klassens mansafdelning vara inrymd i ett mycket gammalt litet hus med ovanligt små och låga rum samt smala gångar och trappor. Afdelningar för nämnda klass finnas emellertid på hospitalen i Lund, Vexjö, Vadstena, Stockholm och Upsala (blott för män), men alldeles icke vid de öfriga sju sinnessjukvårdanstalterna.

De befintliga få platserna äro ständigt upptagna. Enligt uppgift, som jag på begäran erhållit hos medicinalstyrelsen, innelågo den 1 januari 1900 på hospitalen ansökningshandlingar angående inträde för 21 sinnessjuka tillhörande 1:sta klassen, utan att platser för dem vore tillgängliga eller kunde väntas blifva det annat än efter lång tid.

Anledningen till att så litet åtgjorts för att bereda plats på hospitalen för ofvanberörda patienter torde hafva varit ett antagande, att den enskilda företagsamheten skulle sörja för inrättandet af vårdanstalter för patienter i

sådan ställning, att de kunde betala hela sitt underhåll. Erfarenheten har dock icke bekräftat detta antagande. Blott trenne dylika anstalter af den omfattning, att de falla under bestämmelserna i kap. 5 af 1883 års stadga angående sinnessjuka d. v. s., att de hafva mera än 5 platser, hafva hittills uppstått i vårt land, nemligen tvenne för ensamt qvinliga patienter, belägna i Malmö, samt Solna sjukhem i närheten af Stockholm för både män och kvinnor. Platsantalet på samtliga dessa anstalter öfverstiger icke 50. Otillräckligheten häraf torde också vara allmänt känd. En omständighet, som betydligt förringar användbarheten af dessa anstalter, är deras höga pris för sjukvården. Deras afgifter ställa sig i sjelfva verket så höga, att det stora flertalet af sinnessjuka, som skulle kunna för sig betala hela vårdafgiften på statens anstalter, icke förmå erlægga afgiften på de enskilda anstalterna.

För större delen af landets till ståndspersonsklasserna hörande befolkning är det därför förenadt med de allra största svårigheter att anskaffa tjenlig vård för sinnessjuka anhöriga. Få torde icke heller de sinnessjuka vara, för hvilka man nödgas anlita de allmänna afdelningarna på statens hospital, ehuru de, om plats finnes, företrädesvis skulle komma på 1:sta betalningsklassen, hvilket uppenbarligen har till följd, dels att platser, som egentligen äro afsedda för allmoge- och arbetsklass, upptagas af förenämnda sjuka, dels äfven att staten af dem erhåller ersättning allenast i 2:dra eller tredje betalningsklassen med, enligt nu gällande hospitalsafgifter, resp. 85 och 50 öre i stället för 2 kr. 25 öre pr dag. Härtill kommer, att sinnessjuka, som äro vana vid större bekvämlighet och bättre kost, än som kan bestås på de allmänna hospitalsafdelningarna, men likväl i brist på annan plats måste vårdas på dessa afdelningar, vantrivas och icke genom vistelsen på anstalten kunna komma till det sinneslugn, som ju afses med behandlingen derstädes.

Det anförda synes mig visa, att staten hittills med en viss styfmoderlighet behandlat de beklagansvärda sjuka, hvarom jag här ofvan talat. De torde dock ega lika berättigade anspråk på att något göres för dem som de sjuka, för hvilka hospitalen i regel uteslutande byggas. Det synes mig också, som borde staten — då alla utgifter ersättas — åtminstone hafva pligten tillse, att nödiga sjukrum anordnades. Första-klassafdelningar böra därför, enligt min åsigt, uppföras vid långt flera hospital än hittills skett. Genom sådana afdelningars förläggande vid större hospital vinnes dessutom den afsevärda fördelen, att äfven 1:sta klassens patienter kunna komma i åtnjutande af den erfarenhet och skicklighet i sinnessjukdomarnas

behandling, som af läkarne bäst torde förvärfvas genom tjenstgöring vid större vårdanstalter och som i allmänhet ej kan väntas finnas hos vanliga praktiserande läkare.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, tillåter jag mig hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida icke afdelningar för patienter, tillhörande 1:sta betalningsklassen, kunde inrättas vid flere af rikets anstalter för sinnessjukas vård, samt vid en kommande riksdag framlägga de förslag, hvartill en sådan utredning kan föranleda.

Stockholm den 25 januari 1900.

A. Th. Carlheim-Gyllenskiöld.